

Elektronička komunikacijska infrastruktura i pravo puta

*Hrvoje Perica**

UDK 347.83:004.3/4

347.83:656.08

Stručni rad / professional paper

Primljeno / received: 4. 10. 2011.

Prihvaćeno / accepted: 11. 5. 2012.

Proces harmonizacije hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije provodi se i u području elektroničkih komunikacija te su provedena određena usklađivanja s Direktivom 2002/21/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge. Zato je u Hrvatskoj donesen Zakon o elektroničkim komunikacijama koji uvodi nov institut, pravo puta. Promjenom društveno-pravnog uređenja te liberalizacijom tržišta elektroničkih komunikacija pojavili su mnogi problemi na svakodnevnoj razini koji su vezani uz korištenja nekretnina pravnih ili fizičkih osoba od trećih osoba. Uvođenjem prava puta zakonodavac je premostio dugogodišnje zanemarivanje zakonske regulative vezane uz građenje mreže, infrastrukture i povezane opreme i omogućio zajedničko korištenje postojeće elektroničke komunikacijske infrastrukture od svih operatora na tržištu. Naglašava se zanemarivanje kvalitetnog prostornog planiranja vezano uz gradnju elektroničke

* Hrvoje Perica, Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije (Croatian Post and Electronic Communications Agency, e-mail: Hrvoje.Perica@hakom.hr)

komunikacijske mreže, infrastrukture i druge povezane opreme koje dovodi do onemogućavanja primjene novih tehnologija, pružanja novih usluga te smanjenja isplativosti investicija.

Ključne riječi: pravo puta, infrastrukturni operator, elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema, vlasništvo

1. Uvod

Iako je Zakon o elektroničkim komunikacijama (NN 73/08, 90/11) stupio na snagu u srpnju 2008., postoji velika potreba za analizom instituta prava puta, koji svoju primjenu nalazi u svakodnevnom životu. Naime, Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije, kao nacionalna regulatorna agencija, svakodnevno se susreće s mnogobrojnim pitanjima vlasnika odnosno upravitelja nekretnina u vezi s korištenjem njihovih nekretnina od elektroničkih komunikacijskih operatora. Zato će se analizirati kako je novi institut uveden u hrvatsko zakonodavstvo, njegove karakteristike, i naročito istaknuti koje obveze imaju vlasnici nekretnina temeljem instituta prava puta.

Liberalizacija tržišta elektroničkih komunikacija imala je cilj osigurati i donijeti krajnjim korisnicima nove usluge i niže cijene, ali je donijela i niz problema za koje nije postojala odgovarajuća regulativa ni mehanizmi kontrole. Najviše problema pojavilo se pri pristupu i zajedničkom korištenju postojeće elektroničke komunikacijske infrastrukture. I dok se Zakonom i podzakonskim aktima uspjelo definirati odnosno urediti korištenje postojećom elektroničkome komunikacijskom infrastrukturom, od svih operatora na tržištu, ulaganje u razvoj i izgradnju nove ili dogradnju postojeće elektroničke komunikacijske infrastrukture postalo je najveća zapreka razvoju cijelog tržišta elektroničkih komunikacija upravo zbog nesređenog zemljišnoknjižnog stanja, nepoznavanja važećih propisa, nepostojanja jedinstvene baze elektroničke komunikacijske infrastrukture, selektivnog pristupa operatora, nepostojanja svijesti nositelja planiranja o važnosti elektroničke komunikacijske infrastrukture za ukupni društveno-gospodarski razvoj, nedostatak stručnog kadra za planiranje elektroničke komunikacijske infrastrukture, itd.

2. Prava infrastrukturnog operatora u pogledu nekretnina drugih

S obzirom na to da je gradnja elektroničke komunikacijske mreže, infrastrukture i druge povezane opreme u prošlosti bila znatno intenzivnija nego sada, infrastrukturni operatori vrlo su često zanemarivali zakonsku regulativu za potrebe građenja mreže, infrastrukture i druge povezane opreme. U prilog im je išlo i nesredeno zemljišnoknjižno stanje. Kako danas operatori imaju pravo zajedničkog korištenja elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom i drugom povezanom opremom, uz plaćanje najma, takvo nesredeno i neregulirano stanje postalo je sve veća prepreka održavanju, korištenju, građenju elektroničke komunikacijske mreže, infrastrukture i druge povezane opreme, odnosno razvoju cjelokupne djelatnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Stjecanjem prava služnosti ili drugih stvarnih prava na nekretninama gdje god je to bilo moguće infrastrukturni operatori¹ nastojali su legalizirati izgrađenu elektroničku komunikacijsku mrežu, infrastrukturu i drugu povezanu opremu.²

Kako je elektronička komunikacijska infrastruktura, obavljanje djelatnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, gradnja, održavanje, razvoj i korištenje elektroničkim komunikacijskim mrežama i elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom i drugom povezanom opremom određeno općim interesom Republike Hrvatske (čl. 3.), zakonodavac je nastojao naći rješenje kojim bi omogućio pružanje elektroničkih komunikacijskih usluga i razvoj tržišta elektroničkih komunikacija. Zakonodavac je uveo pravo puta kao pravo pristupa, postavljanja, korištenja, popravljanja i održavanja elektroničke komunikacijske mreže i elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, što obuhvaća i kabelsku kanalizaciju, kao i druga s tim povezana prava koja čine teret na nekretnini na kojoj je izgrađena elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema. Posljedično, upravitelj općeg dobra ili vlasnik nekretnine

¹ Infrastrukturni operator je pravna ili fizička osoba koja se koristi vlastitim nekretninama i/ili nekretninama drugih u svrhu građenja, održavanja, razvoja i korištenja elektroničkom komunikacijskom mrežom i elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom i povezanom opremom, ili koja je zasnovala pravo puta u skladu s ovim Zakonom, ili je obveznik davanja pristupa elektroničkoj komunikacijskoj infrastrukturi i povezanoj opremi na temelju analize mjerodavnog tržišta provedene u skladu s ovim Zakonom (čl. 2/1).

² Infrastrukturni operatori najčešće su putem instituta služnosti uređivali imovinsko-pravne odnose s vlasnikom nekretnine.

obvezan je trpjeti pravo puta i suzdržati se od bilo kakve radnje kojom bi se na bilo koji način ometalo ostvarivanje tog prava.

Direktivom 2002/21/EC³ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. ožujka 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektroničke komunikacijske mreže i usluge određen je okvir kojim je propisano samo najosnovnije što se očekuje od država članica Europske unije u odnosu prema operatorima. Svaka pojedina država članica može svojim nacionalnom zakonodavstvom odrediti i puno veća prava operatora pri korištenju javnim i/ili privatnim nekretninama radi ugradnje ili izgradnje infrastrukturnih objekata elektroničkih komunikacija. Direktivom je određeno da *pravo puta* dodjeljuje nacionalno tijelo u javnom i transparentnom postupku, u kojem je obvezno ispitati postavljeni zahtjev za pravo puta na nediskriminirajući način i u točno određenom roku.

Elektronička komunikacijska infrastruktura u smislu odredaba čl. 28. i 29. Zakona obuhvaća kabelsku kanalizaciju, elektroničke komunikacijske vodove koji se postavljaju izvan kabelske kanalizacije i stupove nadzemne komunikacijske mreže. Smatra se da operatori javnih komunikacijskih mreža imaju prava infrastrukturnog operatora na cijelom području Hrvatske, u skladu sa Zakonom i posebnim propisima, što obuhvaća gradnju, održavanje, razvoj i korištenje elektroničkom komunikacijskom mrežom i elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom i drugom povezanom opremom na:

- općem dobru,
- nekretninama u vlasništvu RH,
- nekretninama u vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLRS),
- nekretninama u vlasništvu drugih pravnih i fizičkih osoba,

ako je izgradio elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i drugu povezanu opremu uz ispunjavanje bilo kojeg od sljedećih uvjeta:

- da posjeduje uporabnu dozvolu izdanu na svoje ime ili na ime svojih univerzalnih ili pojedinačnih pravnih prednika,
- da se koristi elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom i drugom povezanom opremom bez sudskog spora s upraviteljem općeg dobra ili vlasnikom nekretnine na kojoj je izgrađena ta in-

³ Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services, www.eur-lex.com.

frastruktura u razdoblju od najmanje tri godine od početka njezina korištenja.

Ako je za gradnju elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme na općem dobru ili na nekretninama u vlasništvu RH ili JLRS u postupku izdavanja dozvola za građenje ili drugih odobrenja, u skladu s posebnim zakonom kojim je uređeno prostorno uređenje i gradnja, potrebno pribaviti suglasnost upravitelja općeg dobra ili vlasnika nekretnine, nadležno tijelo upravitelja općeg dobra ili vlasnika nekretnine izdat će suglasnost u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva za izdavanje te suglasnosti. Tijelo upravitelja općeg dobra ili vlasnika nekretnine može odbiti zahtjev za izdavanje suglasnosti ako utvrdi da na općem dobru ili na nekretnini koja je predmet zahtjeva za izdavanje suglasnosti nema tehničkih mogućnosti za gradnju i ako bi gradnja narušavala zahtjeve zaštite ljudskog zdravlja, očuvanja okoliša ili zaštite prostora. S obzirom na to da pravo puta nije stvarno pravo uređeno odredbama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, ono se ne upisuje u zemljišne knjige, kao teret na nekretnini.

3. Zahtjev za izdavanje potvrde o pravu puta

Pravilnikom o potvrdi i naknadi za pravo puta⁴ propisuje se postupak izdavanja, oblik i sadržaj obrasca potvrde o pravu puta, izračun i visina naknade te način plaćanja naknade na temelju izdane potvrde o pravu puta. Radi izdavanja potvrde o pravu puta, u slučajevima propisanim Pravilnikom, infrastrukturni operator dostavlja Agenciji zahtjev za izdavanje potvrde o pravu puta. Članak 3. Pravilnika propisuje sljedeće podatke koje mora sadržavati zahtjev infrastrukturnog operatora za izdavanje potvrde o pravu puta:

- podatke o infrastrukturnom operatoru,
- popis katastarskih čestica na koje se odnosi zahtjev te popis vlasnika tih čestica ili upravitelja općeg dobra i površina koje zauzima elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema, razvrstano po vrstama nekretnina ili općeg dobra,

⁴ Pravilnik o potvrdi i naknadi za pravo puta, NN 31/09, 89/10 (u trenutku pisanja rada Pravilnik je u fazi usklađivanja s izmjenama i dopunama Zakona pa pojedini dijelovi teksta Pravilnika nisu usklađeni sa Zakonom).

- ako plaća naknadu za korištenje općeg dobra ili nekretnine drugačije od naknade za pravo puta, dokaz o plaćanju te naknade,
- izvod iz katastra vodova za trase za koje se traži pravo puta,
- ovjerene izvratke iz zemljišnih knjiga čestica na kojima je izgrađena elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema, ne starije od 60 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Ako elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema nije prijavljena u katastru vodova, podnositelj zahtjeva mora, prije podnošenja zahtjeva, izraditi elaborat za katastar vodova, prijaviti ga nadležnom uredu i ishoditi potvrdu od njega da je elaborat prihvaćen. Potvrdu i ovjereni elaborat treba priložiti zahtjevu.

Za pojedine slučajeve podnositelj zahtjeva mora dostaviti i:

- uporabnu dozvolu izgrađene elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme koja glasi na podnositelja zahtjeva ili na ime univerzalnih ili pojedinačnih pravnih prednika. Ako izgrađena elektronička komunikacijska infrastruktura nema uporabnu dozvolu, dovoljnim dokazom smatrat će se potvrda o prihvaćanju elaborata za katastar vodova izdana na nositelja građevinske dozvole,
- građevinsku dozvolu izdanu na svoje ime ili na ime svojih univerzalnih ili pojedinačnih pravnih prednika i projekt koji je sastavni dio građevinske dozvole,
- ovjerenu izjavu infrastrukturnog operatora, danu pod punom materijalnom i kaznenom odgovornošću, da se najmanje tri godine do dana podnošenja zahtjeva koristi elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom i drugom povezanom opremom bez sudskog spora s upraviteljem općeg dobra ili vlasnikom nekretnine,
- dokaz da je izgradio elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i drugu povezanu opremu (neki od dokumenata investicijske izgradnje kao što su: građevinski dnevnik, završno izvješće nadzornog inženjera, zapisnik o kontroli kvalitete, ugovor o gradnji).

4. Potvrda o pravu puta

Potvrdu o pravu puta izdaje Agencija pošto utvrdi pretpostavke za izdavanje te potvrde propisane Zakonom i Pravilnikom, u roku trideset dana od

zaprimanja potpunog zahtjeva. Agencija će najkasnije u roku od petnaest dana od zaprimanja zahtjeva za izdavanje potvrde o pravu puta pozvati infrastrukturnog operatora koji je predao nepotpunu dokumentaciju da je dopuni. U slučaju potpunog zahtjeva, Agencija dostavlja infrastrukturnom operatoru dva izvornika potvrde o pravu puta, a on je obavezan vlasniku nekretnine odnosno upravitelju općeg dobra dostaviti jedan izvornik potvrde o pravu puta u roku od petnaest dana od zaprimanja potvrde te početi plaćati naknadu utvrđenu u potvrdi o pravu puta.

Kada je stečeno pravo puta, upravitelji općeg dobra ili vlasnici nekretnina dužni su infrastrukturnom operatoru omogućiti pristup na njihove nekretnine na kojima je izgrađena ili se gradi elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema radi postavljanja, korištenja, održavanja, pregleda, uključenja ili isključenja korisnika te sječe drveća i drugog raslinja koje ugrožava te objekte. Infrastrukturni operator ima obvezu obavijestiti upravitelja općeg dobra ili vlasnika nekretnine da će obavljati radnje (graditi elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i drugu povezanu opremu radi postavljanja, korištenja, održavanja, pregleda, uključenja ili isključenja korisnika te sječu drveća i drugog raslinja koje ugrožava objekte), a odmah nakon tih radnji mora sanirati sva oštećenja i dovesti korišteni dio nekretnina u prvobitno stanje. Ako za neke radnje nije napravljena sanacija odnosno dovođenje u prvobitno stanje, upravitelji općeg dobra ili vlasnici nekretnina imaju pravo na naknadu odnosno naknadu štete prema općim propisima.

5. Naknada za korištenje nekretninama na temelju prava puta

Za pravo puta na općem dobru i na nekretninama iz čl. 27/1. Zakona infrastrukturni operator plaća na temelju izdane potvrde o pravu puta upravitelju općeg dobra ili vlasniku nekretnine naknadu za pravo puta, osim ako je infrastrukturni operator ujedno i vlasnik te nekretnine ili ima koje drugo stvarno pravo na toj nekretnini, ili drugi pravni odnos s upraviteljem općeg dobra ili vlasnikom nekretnine kojim je utvrđena obveza plaćanja odgovarajuće naknade za korištenje općim dobrom ili nekretninom.

Naknada za korištenje općim dobrom i nekretninama u vlasništvu RH i JLRS te nekretninama u vlasništvu drugih pravnih i fizičkih osoba plaća se godišnje, po četvornom metru zemljišta, jednoznačno na cijelom području RH za pojedine vrste nekretnina. Vrste nekretnina (zemljišta) određuju

se prema načinu uporabe katastarske čestice odnosno njezinih dijelova. Visina naknade za korištenje nekretninom plaća se u iznosima iz tablice 1. Vrste zemljišta jesu:

- poljoprivredna zemljišta: nerazvrstano poljoprivredno zemljište, oranica, oranica-staklenik, oranica-plastenik, vrt, vrt-staklenik, vrt-plastenik, voćnjak, voćnjak-rasadnik, maslinik, maslinik-rasadnik, vinograd, vinograd-rasadnik, livada, pašnjak, trstik i ribnjak (A),
- šumska zemljišta: šuma i ostalo šumsko zemljište (B),
- vode: rijeka, potok, kanal, jezero, bara, močvara, ribogojilište i marikultura (C),
- prirodno neplodno zemljište: neplodno zemljište, stjenjak, kamenjar, golet, gromača, pijesak, klizište, vododerina, sprud, stjenovita obala, šljunčana obala i pješčana obala (D),
- zemljište privedeno svrsi: izgrađeno zemljište, zemljište pod zgradama, dvorište, park, zemljište za sport i rekreaciju, dječje igralište, tržnica, sajmište, groblje, uređena plaža, luka, marina, zračna luka, kamenolom, šljunčara, pješčenjak, otvoreni kop, nasip, usjek, ustava, deponija, ulica, trg, cesta, put, autocesta i željeznička pruga (E),
- vrste nekretnina (zemljišta) za koje je na katastarskoj čestici uspostavljen poseban pravni režim, pomorsko dobro, vodno dobro, kulturno dobro, strogi rezervat, nacionalni park, posebni rezervat, park prirode, regionalni park, spomenik prirode, značajni krajobraz, park-šuma, spomenik parkovne arhitekture, šticeeno područje (F).

Tablica 1. Visina naknade za korištenje nekretnine

Vrsta nekretnine (skraćene oznake)	Naknada kn/m ³
A	10
B	5
C	4
D	4
E	6
F	10

Infrastrukturni operator može se odlučiti u dogovoru s vlasnikom nekretnine za jednokratnu isplatu naknade za pravo puta u slučajevima ako je vlasnik nekretnine pravna ili fizička osoba i ako postigne takav dogovor s vlasnikom. Infrastrukturni operator obvezan je plaćati upravitelju općeg dobra ili vlasniku nekretnine naknadu za pravo puta.

Naknada za pravo puta na općem dobru, nekretninama u vlasništvu RH i JLRS te na nekretninama u vlasništvu drugih pravnih i fizičkih osoba uključuje naknadu za pravo pristupa do elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme i naknadu za zauzimanje nekretnine kao zaštićene zone elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, u kojoj se ne smiju izvoditi radovi niti graditi nove građevine koje bi mogle oštetiti ili ometati rad te infrastrukture ili opreme.

6. Regulatorna o planiranju i projektiranju

Pri korištenju postojećom elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom i povezanom opremom velik su problem neriješeni imovinsko-pravni odnosi koji se nastoje koliko-toliko riješiti putem instituta prava puta. Međutim, osim uređivanja odnosa infrastrukturnog operatora i vlasnika nekretnine, Zakon određuje obvezu poticanja djelotvornog ulaganja u infrastrukturu, promicanje inovacija i tržišno natjecanje u obavljanju djelatnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga te elektroničke komunikacijske infrastrukture. Ulaganja u razvoj, osobito u elektroničku komunikacijsku infrastrukturu, kao preduvjet primjene novih tehnologija ili pružanja novih usluga, bitno su smanjena budući da investitori teško pronalaze mogućnost isplativosti ili nisu u mogućnosti otkloniti mnoge zapreke ulaganjima, a planiranje i projektiranje su među osnovnim problemima s kojima se suočavaju nositelji prostornog planiranja.

Rad nastoji analizirati propise o planiranju i projektiranju, s posebnim naglaskom na svjetlovodnu mrežu, i iznijeti određene prijedloge koji bi mogli omogućiti učinkovita ulaganja, ujedno i promicanje djelotvornog i održivog tržišnog natjecanja na tržištu elektroničkih komunikacija, s ravnopravnim mogućnostima za sve sudionike.

Zakonom je određena obveza Agencije da donese niz pravilnika kojima se propisuju tehnički, uporabni i svi drugi uvjeti za određene vrste elektroničkih komunikacijskih mreža i elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme. Tako je Agencija donijela Pravilnik o tehničkim uvjetima za kablsku kanalizaciju (KK) čije se odredbe primjenjuju

prilikom izgradnje nove kabelaške kanalizacijske, kao i pri rekonstrukciji ili dogradnji postojeće kabelaške kanalizacije. Odredbe Pravilnika usuglašene su s Pravilnikom o tehničkim i uporabnim uvjetima za svjetlovodne distribucijske mreže (SVDM). Ti pravilnici zajedno stvaraju osnovu razvoja svjetlovodnih mreža koje omogućuju širokopojasni pristup. Također, Agencija je donijela i Smjernice za prostorno uređenje u dijelu planiranja elektroničkih komunikacija kako bi se umjesto niza zabrana pri prostornom planiranju elektroničkih komunikacija ostvario razvojni plan koji potiče investiranje u elektroničku komunikacijsku infrastrukturu.

Tablica 2. Ukupna duljina izgrađenih vodova u RH prema izvješću Hrvatske energetske regulatorne agencije⁵ za 2008.

Vrsta mreže	Duljina infrastrukture (km)	Broj priključaka ili mjernih mjesta
ELEKTROENERGETSKA (prijenosna)	7.121	
ELEKTROENERGETSKA (distribucijska)	129.526	2,257.670
TELEKOMUNIKACIJSKA (DTK)	23.213	nepoznato
TELEKOMUNIKACIJSKA (kabel)	50.000	nepoznato
VODOVODNA (razvodna)	34.706	1,117.024
KANALIZACIJSKA (zatvorena)	7.674	413.792
KANALIZACIJSKA (glavni kolektor)	1.428	
TOPLOVODNA	442	153.731
PLINOVODNA (magistralna-regionalna)	2.113	
PLINOVODNA (distribucijska)	17.577	598.536
NAFTOVODNA	622	
UKUPNO	274.422	4,540.753

⁵ S obzirom na mrežnu pokrivenost RH različitim vrstama vodova, preporučuje se integrirani pristup pri planiranju, projektiranju i izgradnji.

7. Planiranje

Svaka se izgradnja, osobito infrastrukturnih sustava, mora prvo kvalitetno planirati u dokumentima prostornog planiranja. Agencija je uočila da se temeljem loše izrađenih prostornih dokumenata, na različitim razinama, onemogućava investitorima dobivanje dozvola gradnje.⁶ Zakon o prostornom uređenju i gradnji (ZOPUG) definira da se prostornim uređenjem ostvaruju pretpostavke za unapređenje gospodarskih, društvenih, prirodnih, kulturnih i ekoloških polazišta održivog razvoja u prostoru RH kao osobito vrijednom i ograničenom nacionalnom dobru na načelu integralnog pristupa prostornom uređenju. Međutim, ZOPUG izrijeком ne navodi elektroničku komunikacijsku infrastrukturu, već se podrazumijeva da je ona svrstana u druge infrastrukture, dakle izvan komunalne infrastrukture, ali Zakon izričito navodi da se elektronička komunikacijska infrastruktura mora planirati u dokumentima prostornog uređenja. Prema tome, odredbe prostornih planova ne smiju ograničavati razvoj elektroničkih komunikacija, pri čemu mora biti zaštićen prostor, zdravlje ljudi i okoliš.

8. Planovi prostornog uređenja županija, Grada Zagreba, velikih gradova i općina

Nekada se stupanj razvijenosti pojedinih urbanih sredina mjerio po stupnju izgradnje javnih putova, vodovoda i kanalizacije. Slično je i danas kad razvoj elektroničkih komunikacija nije interes samo operatora elektroničkih komunikacija već i jedinice lokalne samouprave (JLS), s obzirom na to da gospodarski i društveni napredak nije moguć bez ubrzanog razvoja suvremenih elektroničkih komunikacija. Zato JLS moraju bitno promijeniti svoj stav prema elektroničkoj komunikacijskoj infrastrukturi. Važno je napomenuti da se ulaganje u elektroničku komunikacijsku infrastrukturu ne razlikuje od gradnje ostalih komunalnih infrastrukture. Planeri moraju na najbolji način objediniti interese JLS i operatora elektroničkih komunikacija.

⁶ Postoji primjeri gdje zbog nedovoljno kvalitetno izrađenih dokumenata prostornog uređenja u pojedinim obalnim gradovima (npr. Pula, Dubrovnik, itd.) nije moguće postavljanje baznih stanica na stupove, što onemogućava pružanje usluga u pokretnim komunikacijama.

Pravilnik o SVDM navodi da planovi prostornog uređenja moraju sadržavati perspektivni plan razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture, koji se mora temeljiti na načelima otvorenog pristupa mreži i elastičnom konceptu svjetlovodne distribucijske mreže te se mora obnavljati i nadopunjavati najmanje svakih pet godina. Svako ulaganje u elektroničku komunikacijsku infrastrukturu mora biti u skladu s tim planom, o kojem prethodno mišljenje daje Agencija.

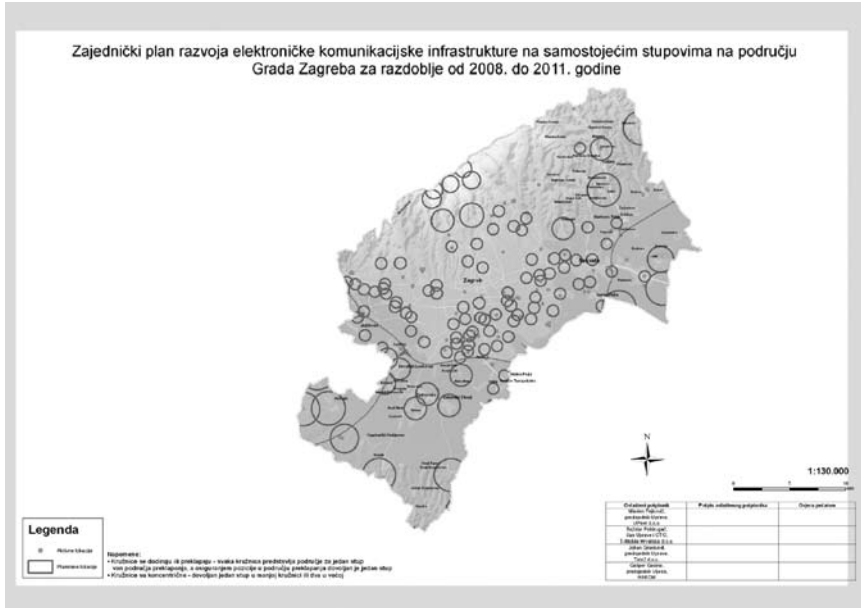
Utvrđeni zajednički interesi svih subjekata planiranja moraju se objediniti u prostornom planu tako da se rezerviraju koridori i područja za buduću gradnju elektroničke komunikacijske infrastrukture. Područja za buduću gradnju elektroničke komunikacijske infrastrukture morala bi biti utvrđena makar na strateškoj razini, kao rezultat iskaza interesa operatora pokretnih komunikacija,⁷ a onda planovima nižeg reda utvrditi mikrolokacije. Planeri naročito moraju voditi brigu da određena ograničenja ili zapreke gradnje elektroničke komunikacijske infrastrukture koji se uvode u županijske prostorne planove moraju biti rezultat primjene određenih zakonskih ograničenja.

Nakon utvrđenog stanja te planova za budućnost nužno je provesti i analizu kojom se utvrđuju realne mogućnosti za realizaciju planova gradnje elektroničke komunikacijske infrastrukture. JLRS se u velikom broju slučajeva pojavljuju kao investitori ili djelomični investitori te trebaju nastojati već pri planiranju izgradnje ili rekonstrukcije postojeće infrastrukture uvjetovati obvezu gradnje elektroničke komunikacijske infrastrukture.⁸

⁷ Određivanje područja za gradnju na strateškoj razini, kao rezultat iskazanog interesa operatora pokretnih komunikacija, dovelo bi do zajedničkog korištenja infrastrukturnih objekata, čime bi se smanjio njihov broj, a time i mogući utjecaj na okoliš (npr. zajedničko korištenje stupovima zračne mreže smanjuje broj stupova).

⁸ Svakog ljeta odvijaju se radovi na rekonstrukcijama ulica kada se rekonstruiraju postojeće ili grade nove infrastrukture (plinske, vodovodne, itd.). Stoga je i ekonomski opravdano polagati istovremeno i kablsku kanalizaciju za uvlačenje svjetlovodnih kabela.

Slika 1. Zajednički plan razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture na samostojećim stupovima na području Grada Zagreba u razdoblju 2008.–2011.

9. Urbanistički planovi uređenja gradova i naselja (UPU)

Isto kao u planovima višeg reda, za dobro planiranje potrebno je prethodno što preciznije utvrditi postojeće stanje elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme budući da planiranje nove elektroničke komunikacijske infrastrukture i povezane opreme mora davati rješenja racionalnog i efikasnog korištenja već postojećom infrastrukturom, čime je planiranje novih građevinskih područja te potencijalni broj budućih korisnika lako odrediti primjenom mjerodavnih pravilnika.⁹

Naime, prema Pravilniku o SVDM planiranje kapaciteta svjetlovodne distribucijske mreže obavlja se u skladu s izgrađenim i planiranim kapacite-

⁹ Pravilnik o KK, Pravilnik o SVDM i Pravilnik o načinu i uvjetima određivanja zone EKI i povezane opreme, zaštitne zone i radijskog koridora te obveze investitora radova ili građevine (Pravilnik o zonama).

tima stambenih i gospodarskih građevina na prostoru obuhvaćenom dokumentom prostornog uređenja područne (regionalne) ili lokalne razine. Građevinom u smislu mogućnosti povezivanja na svjetlovodnu distribucijsku mrežu smatraju se i razni komunalni objekti (semafori, trafostanice, prepumpne stanice, panoramske kamere i sl.). Svjetlovodne distribucijske mreže osobito se moraju graditi u novim stambenim zonama, zonama poslovne i industrijske izgradnje te u stambenim zonama velike gustoće s postojećom bakrenom pristupnom infrastrukturom koja ne može podržati novu generaciju prijenosnih sustava.

Slika 2. Primjer plana gradnje svjetlovodne distribucijske mreže

10. Detaljni plan uređenja (DPU) dijelova naselja, zona (poslovnih, gospodarsko-poslovnih, sportsko-rekreacijskih i sl.)

Urbanistički planovi uređenja dijelova naselja odnosno pojedinih zona provode urbanističke planove uređenja gradova i naselja, samo što mjerilo plana dopušta mnogo preciznije pozicioniranje elektroničke komunikacijske infrastrukture, a time i unos više detalja, kao što su primjerice potencijalne lokacije čvorova distributivnih svjetlovodnih mreža pa sve do pozicija

zdenaca kabelaške kanalizacije ili prijelaza prometnica i sl. Kako ta razina plana omogućuje točnije utvrđivanje potreba (broj potencijalnih korisnika), moguće je i točnije utvrđivanje područja svjetlovodne distribucijske mreže i kapaciteta kabelaške kanalizacije.

Na toj razini planiranja preporučljivo je zatražiti angažman JLS. Detaljno planiranje u pravilu je namijenjeno vrlo skoroj realizaciji te je potrebno na određeni način usuglašavanjem i objedinjavanjem planova infrastrukturnih operatora, JLS i drugih investitora u komunalnu infrastrukturu uskladiti buduću realizaciju. Tako Pravilnik o KK navodi da je za planiranu trasu kabelaške kanalizacije potrebno prikupiti podatke i o planovima drugih komunalnih organizacija, kako bi se planovi po mogućnosti uskladili u pitanju smještaja u prostoru i dinamici izgradnje. U slučaju tehničkih mogućnosti, gdje god je moguće, treba poticati izgradnju zajedničke integrirane infrastrukture, i to već u fazi planiranja. Nositelji prikupljanja tih podataka u pravilu su JLRS. Planeri kabelaške kanalizacije mogu i sami prikupljati navedene podatke te od lokalne samouprave zatražiti njihovo usklađenje i koordinaciju zajedničkih aktivnosti.

11. Zaključak

Kako su elektronička komunikacijska infrastruktura, obavljanje djelatnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga, gradnja, održavanje, razvoj i korištenje elektroničkom komunikacijskom mrežom i elektroničkom komunikacijskom infrastrukturu i povezanom opremom određeni općim interesom RH, zakonodavac je nastojao premostiti dugogodišnje zane-
marivanje zakonske regulative vezane uz građenje mreže, infrastrukture i povezane opreme.

Budući operatori javnih komunikacijskih mreža imaju pravo zajedničkog korištenja elektroničkom komunikacijskom infrastrukturu i povezanom opremom, uz plaćanje najma, pa je nesređeno i neregulirano stanje postalo preprekom održavanju, korištenju, građenju elektroničke komunikacijske mreže, infrastrukture i povezane opreme, pa i razvoju cjelokupne djelatnosti elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga. Upravo uvode-
njem prava puta zakonodavac je pokušao riješiti imovinskopravne odnose između infrastrukturnog operatora i vlasnika odnosno upravitelja nekret-
nina kako bi se omogućilo bolje gospodarsko iskorištavanje nekretnine, ali i potaknulo ulaganje u infrastrukturu i povezanu opremu uvažavajući zaštitu ljudskog zdravlja, očuvanje okoliša, zaštitu prostora, zaštitu i oču-

vanje kulturnih dobara te nacionalnu sigurnost, uz obeštećenje vlasnika nekretnine putem naknade za pravo puta.

Nesporno je da institut prava puta, kao teret na nekretnini, ograničava zakonom zajamčeno pravo vlasništva. Može se reći i da legalizira nelegalno izgrađenu infrastrukturu i povezanu opremu, pri čemu vlasniku nekretnine ne pripada ni odgovarajuća visina naknade za uzurpaciju nekretnine. Međutim, odgovor je li institut prava puta najsretnije rješenje morat će dati Ustavni sud, budući da je podnesen prijedlog za pokretanje postupka ocjene suglasnosti Zakona o elektroničkim komunikacijama s Ustavom.

Osim rješavanja imovinskopravnih odnosa, za razvoj elektroničkih komunikacija nužno je i prethodno kvalitetno prostorno planiranje kako bi se na najbolji način povećala kvaliteta života, a ujedno zaštitio okoliš i zdravlje ljudi. Osnovno za buduće planiranje jest prikupiti što više podataka o postojećem stanju od JLS, komunalnih društava, infrastrukturnih operatora, operatora pokretnih komunikacija, katastra vodova i sl., a i o njihovim potrebama. Treba imati na umu da se JLS u velikoj mjeri mogu uključiti u planiranje i izgradnju elektroničke komunikacijske infrastrukture kako u djelu kableske kanalizacije tako i u djelu svjetlovodne distribucijske mreže kroz integriranu izgradnju komunalne infrastrukture.

Kvalitetni prostorni i urbanistički planovi uvelike olakšavaju investicije u elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i omogućuje realizaciju konačnog cilja, a to je širokopojasni pristup za svakog korisnika.

Pravni izvori

Zakon o elektroničkim komunikacijama, NN 73/08, 90/11

Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06

Zakon o prostornom uređenju i gradnji, NN 76/07

Pravilnik o potvrdi i naknadi za pravo puta, NN 31/09, 89/10

Pravilnik o tehničkim uvjetima za kablesku kanalizaciju, NN 114/10

Pravilnik o tehničkim i uporabnim uvjetima za svjetlovodne distribucijske mreže, NN 108/10

Pravilnik o načinu i uvjetima određivanja zone EKI i povezane opreme, zaštitne zone i radijskog koridora te obveze investitora radova ili građevine, NN 42/09, 39/11

Smjernice HAKOM-a za prostorno uređenje u dijelu planiranja elektroničkih komunikacija, srpanj 2011., www.hakom.hr

ELECTRONIC COMMUNICATION INFRASTRUCTURE AND THE RIGHT OF WAY

Summary

The process of harmonisation of the Croatian legislation with European acquis has included electronic communications, pursuant to the Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services. Croatia has adopted the Electronic Communications Act that has introduced the new institute of the rights of way. It is the right of using somebody else's property (land or buildings) in the sense that the providers may access, install, use, repair, and maintain their electronic communications network, electronic communications infrastructure and equipment thereof, with adequate compensation to the property owners or managers. A precondition for the implementation of new technologies and for the provision of new services is investment in the communication infrastructure. Along with the outstanding property issues that are being resolved by the rights of way, there is another important obstacle to investments in the development of electronic communications infrastructure – long-standing neglect of quality urban planning related to electronic communications network, infrastructure, and equipment. The aim of the paper is to warn those responsible for urban planning about certain solutions that could both render possible successful investment and promote efficient and sustainable competition on the electronic communications market, without any discrimination.

Key words: rights of way, infrastructure operator, electronic communications infrastructure and equipment thereof, property ownership